

УДК 371.311

DOI: 10.31652/2412-1142-2023-68-68-76

Комарівська Надія Олегівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-9538-4048
n.komarivska@gmail.com

Колеснік Катерина Анатоліївна

доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0001-8928-4377
katrinkolesnik1@gmail.com

Шикиринська Олександра Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0001-6507-341X
o.v.shikirinska@gmail.com

Олійник Наталія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0001-9340-4378
natalia.oliinuk0480@gmail.com

ПСИХОЛОГО-ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ РОБОТИ В ПАРІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розкрито психолого-педагогічні особливості організації процесу вивчення української мови молодшими школярами. Автори переконані, що однією із форм групової учбової діяльності учнів, яка має значний дидактичний потенціал, є робота в парах. Дослідники вважають, що з неї варто розпочинати застосування інтерактивних технологій навчання в початковій школі, при цьому важливо враховувати психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та рівень їхньої готовності до спілкування, співпраці. Роботу в парі можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірки знань. Ця форма роботи сприяє розвитку навичок спілкування, умінь висловлюватись, переконувати, вести діалог, дискусію. Парна робота ефективно сприяє підвищенню рівня діалогічного мовлення учнів, поліпшенню їх інтонаційних навичок та вмінь, розвитку зв'язного мовлення, яке має відображення не тільки на уроках, а й у спілкуванні з родичами та друзями. Крім того, це сприяє формуванню культури мовленнєвої поведінки. Така співпраця не дає можливості ухилитись від виконання завдання. Важливо враховувати психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та рівень їхньої готовності до спілкування, співпраці. Авторами статті зроблено акцент на тому, що необхідною умовою успішної роботи учнів у групі є володіння навичками колективної роботи. Така форма роботи доступна для учнів різного віку, включаючи молодших школярів, та допомагає поглибити засвоєння навчального матеріалу. Крім того, вона сприяє розвитку самооцінки, теоретичного мислення та рефлексії щодо власної діяльності.

Ключові слова: психолого-педагогічні особливості; робота в парі; початкова школа; молодші школярі; українська мова; розвиток мовлення.

1. ВСТУП

На сучасному етапі реформування освіти школа намагається звернутися до індивідуальності дитини та створити кращі можливості для її розвитку й реалізації талантів. Тому стає важливим пошук ефективних форм організації навчального процесу, які сприятимуть цьому розвитку. Одним з таких методів є організація спільної навчальної діяльності для учнів, до якої відносять роботу в парі.

Постановка проблеми. Аналіз передового педагогічного досвіду показує, що в початковій школі використання групової форми діяльності є обмеженим. Це може бути пов'язано з різними чинниками, включаючи те, що вчителі не мають достатньої підготовки для роботи з групами. Щоб забезпечити вчителям необхідні навички, потрібно вирішувати проблеми не лише організаційного та методичного характеру, але й психолого-педагогічного, зокрема розробки наукових засад організації групової діяльності учнів. Важливо аналізувати різні форми групової роботи, оскільки не всі з них дають належні результати. Іноді учні, які працюють в групі, досягають гірших результатів, ніж за традиційних умов навчання. Такою формою групової учбової діяльності учнів, яка має значний дидактичний потенціал, вважаємо роботу в парах, з якої варто розпочинати застосування інтерактивних технологій навчання в початковій школі.

Важливо враховувати психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та рівень їхньої готовності до спілкування, співпраці. Учень початкових класів має нестійку увагу, часто відволікається. Під час роботи в парі він починає більш активно працювати з партнером, має можливість безпосереднього спілкування, що для дітей цього віку є вкрай необхідним. Молодший школяр уже усвідомлює, що для того, щоб досягти загального успіху, потрібно переконливо й зрозуміло доносити слова до співрозмовника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку загальних принципів організації групової навчальної діяльності дали дослідження В. Дьяченка, В. Котова, Г. Цукерман, О. Ярошенко та ін.

За останні десятиліття педагогічний досвід та проведені спеціальні дослідження переконливо доводять, що групова робота учнів має значний потенціал для освіти та виховання. Експериментальні дослідження показали, що така форма роботи є доступною для школярів, навіть молодшого шкільного віку, і сприяє не лише більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу, але й розвитку психологічних аспектів, таких як самооцінка, теоретичне мислення та рефлексія діяльності.

Цю проблему досліджували Л. Аристова, Ю. Бабанський, І. Лернер, Х. Лейметс та інші. Значний внесок у розробку загальних принципів організації групової навчальної діяльності дали дослідження, які проводили В. Дьяченко, В. Котова, Г. Цукерман, О. Ярошенко, О. Кузьміна та інші. Дидактичні питання організації групової навчальної діяльності молодших школярів розроблено в працях В. Вихрущ, Є. Задоя, І. Вітківської, К. Нор та інших.

Питанням практичного застосування групової роботи присвячено дослідження науковців та методистів Н. Андрусик, А. Гончаренко, І. Кокарева, К. Колеснік, Н. Комарівська, Н. Лазаренко, І. Лапшина, О. Пометун, Л. Якименко. Групове навчання вони кваліфікують як одну з інтерактивних технологій, яка полягає у спільних зусиллях учнів щодо вирішення поставлених учителем завдань. Є окремі публікації з досвіду роботи вчителів. Але більшість цих праць присвячені груповій навчальній діяльності, а не роботі в парі.

Групова форма навчальної діяльності дозволяє учням виконувати більше завдань за короткий проміжок часу, що призводить до високих результатів у засвоєнні знань та розвитку навичок, зокрема співпраці.

У груповій формі навчальної діяльності обсяг роботи, який виконують молодші школярі за однаковий проміжок часу, значно перевищує, ніж під час інших форм. Учні демонструють високу результативність у засвоєнні знань і формуванні навичок співпраці.

Особливо ефективна робота в парі на перших етапах навчання учнів груповій діяльності. Її можна застосовувати для досягнення будь-якої мети навчання: засвоєння нових знань, актуалізація опорних знань, узагальнення й систематизації знань. В умовах роботи в парах усі діти класу мають можливість говорити та висловлювати власну думку, можливість подумати й поділитися ідеями з партнером, а потім виступити перед класом. Така форма роботи сприяє розвитку комунікативних навичок, умінню переконувати, вести діалог, дискутувати. Така співпраця не дозволяє учням ухилятися від виконання завдань.

Мета статті. Обґрунтувати на теоретичному та практичному рівнях психолого-дидактичні основи роботи в парі молодших школярів у процесі опанування української мови.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогодні перед вчителем початкової школи стоїть завдання виховувати в учнів навички спілкування та співробітництва для організації ефективного спільного пошуку розв'язання завдань, які стоять перед учасниками освітнього процесу. Спілкування в шкільному колективі навчає учнів спокійно й доброзичливо слухати інших, намагатися розуміти співбесідника та ставитися з повагою до різних точок зору, беручи для себе з обговорення користь. Таким чином у молодших школярів формуватимуться вміння й навички, що визначають демократичний стиль спілкування. П. М'ясоїд зауважує: «Демократичний стиль будують на мовних і немовних засобах, які викликають у співбесідника позитивне ставлення до змісту повідомлення. Він спирається на гуманне сприйняття людини, супроводжується високою оцінкою партнера, орієнтацією на його сильні сторони... Для авторитарного стилю спілкування характерне вибіркове і переважно негативне ставлення до партнера, людини взагалі. Він будується на усередненні його індивідуально-психологічних особливостей, врахуванні вразливих місць, застосуванні засобів нав'язування певної точки зору» [8, с. 38].

Психологи зазначають, що для мислення дітей властивий егоцентризм, вони часто не враховують думки й інтереси однокласників. І лише в результаті соціальної взаємодії починають усвідомлювати важливість компромісу думок [4, с. 123]. Саме тому важливо у молодших школярів розвивати уміння слухати інших, особливо у тих дітей, які схильні до самовпевненості. Це вбереже їх від необдуманих кроків у виконанні завдань.

Для ефективності роботи в парі потрібно розвивати діалогічне мислення, адже у молодшому шкільному віці діти активно засвоюють лексику та граматику, у тому числі прості синтаксичні конструкції, а також навчаються інтонувати речень та текстів. Щоб ефективно розвивати мовлення дитини, включаючи діалогічне, важливо поєднувати роботу з вивченням фонетики, граматики та правопису.

Навчання є найбільш ефективним, якщо школярі довіряють учителю й одне одному, якщо вони відчують підтримку однокласників і самі готові прийти на допомогу.

Для успішної колективної роботи учнів необхідно володіти такими навичками, як «вирізнання», моделювання та розігрування заданих ролей. Для досягнення ефективної роботи в парі, важливо поставити перед учнями певні вимоги:

1. Учень має бути самостійним суб'єктом навчальної діяльності. Під цим ми розуміємо спроможність ставити собі навчальні цілі, самовизначитися, контролювати свою навчальну діяльність щодо поставлених цілей, домагатися запланованого результату й бути максимально гнучким під час пошуку необхідних для цього засобів розумової або організаційної роботи. Сюди ж відносимо спроможність розуміти своє навчання як програму власної навчальної діяльності, бачити цілі цієї програми й співвідносити конкретні заняття й розв'язувані на них завдання з визначеним етапом робіт у межах цієї програми.

2. Учень повинен бути активним учасником навчального процесу. Це означає, що він має бути здатний до використання якомога більшої кількості спроб і різноманітних методів для досягнення поставленої мети. Він повинен навчитися використовувати свої помилки для вибору найкращої стратегії досягнення мети.

3. Під час навчальної діяльності учень повинен бути здатним визначати проблеми, які можна вважати розривом між вже засвоєними розумовими і організаційними засобами діяльності та тими, які мають бути засвоєні в майбутньому [2].

Для успішного використання навчання в парі на уроці необхідно вибирати відповідний матеріал з урахуванням певних вимог. По-перше, структура матеріалу повинна бути розбита на модулі, що можуть бути вивчені різними парами. По-друге, завдання повинні сприяти виникненню різних думок і стимулювати обговорення. Вони мають бути проблемними, спонукати учнів використовувати свої знання, створювати імпульс до творчого мислення та пошуку нових знань і способів дії.

По-третє, завдання для парного навчання повинні бути досить складними, тому прості завдання не є відповідним варіантом для вирішення проблем. По-четверте, завдання мають бути розроблені з урахуванням принципу взаємного збагачення та включати використання життєвого досвіду слухачів, інформації з різних джерел та інтелектуального зусилля. Нарешті, матеріали для навчання та методи, використовувані для їх вивчення, повинні давати можливість кожному слухачеві реалізувати свої здібності та вже наявні знання й уміння [1, с. 230].

Співпраця в процесі навчання ґрунтується на тому, що учні спілкуються між собою та працюють разом над вирішенням поставлених перед ними завдань. У звичайному класі зазвичай учитель виступає в ролі головного співрозмовника, а учні виступають у ролі слухачів. У парному навчанні головним є діалог між учнями.

Різні форми парної взаємодії можуть включати наступні види позитивної взаємодії: взаємозалежність за результатом (колективна мета, наприклад, написання звіту або тексту); взаємозалежність за успіхом (кожен учасник робить свій внесок у загальний успіх пари); взаємозалежність за завданнями (завдання спрямовані на виконання різних підзавдань); взаємозалежність за ресурсами (кожен учасник має доступ до різних ресурсів, наприклад, програм або інструкцій). Отже, позитивна взаємодія сприяє співпраці, тоді як негативна – спонукає до конкуренції.

Для формування мотивації до спільної навчальної діяльності важливо обрати відповідну групу, де враховуються бажання дітей працювати разом. Об'єднання в групу для виконання спільних завдань для багатьох є зручною можливістю зберігати товариські стосунки [10, с. 18].

Отже, для молодших школярів не можна одразу вводити повну та складну співпрацю в навчанні. Необхідно робити це поступово, спочатку залучаючи їх до простіших завдань контролю та оцінювання, перевірки та вибору навчальних завдань.

Протягом двадцятого століття педагоги в різних країнах намагалися вирішити навчальні та виховні завдання шляхом залучення учнів до співпраці та взаємодопомоги, але ці зусилля не призвели до стабільних результатів. Згідно з теоретичними та експериментальними дослідженнями, найбільш ефективним способом організації співпраці є взаємодія в парах змінного складу, коли учні можуть чергуватись у ролях учня та вчителя. Це дозволяє кожній дитині розвиватись на своєму рівні та рухатись уперед у вивченні матеріалу відповідно до своїх можливостей та зони ближнього розвитку, як сформулював це Л. Виготський.

У практиці шкіл групові форми роботи школярів застосовують рідко. Це пов'язано з різними причинами, у тому числі з недостатньою підготовкою вчителів до організації таких форм діяльності. Щоб змінити цю ситуацію, необхідно вирішити ряд проблем, включаючи наукові, організаційні та методичні питання, а також психолого-педагогічні аспекти. Одним з головних завдань є розробка психолого-педагогічних засад організації групової роботи вчителем. При цьому важливо проводити аналіз різних форм групової діяльності, оскільки не всі з них дають належні результати в навчанні та вихованні, і деякі можуть навіть погіршити навчальні показники учнів [3, с. 21].

У творчих напрацюваннях досвідчених та молодих педагогів, на семінарах та конференціях, у наукових працях та на сторінках періодичної педагогічної преси відзначається актуальність проблеми використання групової роботи в роботі з молодшими школярами. Педагоги обмінюються досвідом, надають поради та рекомендації, розвивають нові ідеї та шукають шляхи їх реалізації. Науковці Д. Бородій, С. Іванишина, І. Сіданич, Л. Шевчук та І. Федоров, активно досліджують цю проблему. У своїх наукових працях вони стверджують, що на уроках мови необхідно використовувати не лише індивідуальну, але й колективну форму організації навчальної діяльності молодших школярів. Вони розглядають історію вивчення питання колективного навчання в педагогіці та його значення в навчальному процесі, а також наводять приклади прийомів колективної діяльності.

Останніми роками науково-практичні семінари в різних містах України присвячені впровадженню та використанню співпраці молодших школярів на уроках української мови. На них обговорюються різноманітні питання, такі як використання новітніх технологій в навчанні, роль парної та групової роботи на уроках мови для розвитку ключових компетентностей учнів, формування діалогічного мовлення під час групової роботи, проблеми оцінювання групової навчальної діяльності тощо.

Розглянемо, як наукові досягнення, методичні рекомендації, досвід учителів-практиків враховується в Концепції Нової української школи, програмах та підручниках для початкової школи.

Концепція Нової української школи велику увагу приділяє педагогіці партнерства, основним завданням якої є «подолання інертності мислення, перехід на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу» [9, с. 16]. Це завдання необхідно реалізовувати в ході спільної діяльності педагога й учнів, що передбачає єдність інтересів, взаєморозуміння, бажання досягати спільних результатів.

З метою втілення ідеї педагогіки партнерства, учитель має використовувати у своїй роботі не лише стандартні методи організації освітнього процесу, але й виявляти ініціативу та будувати навчання і виховання з постійним залученням учнів до спільної діяльності.

У навчанні мови для учнів 1-4 класів застосовують оновлені програми, які ставлять комунікативну мету на перший план та спрямовані на розвиток умінь і навичок, необхідних для вмілого спілкування. Особлива увага приділяється формуванню учнівської думки та навичок її обґрунтування при обговоренні тем.

У пояснювальній записці до мовно-літературної освітньої галузі рекомендується організовувати роботу в таких формах, щоб сприяти розвитку усного (діалогічного, монологічного) мовлення, давати можливість висловитись більшості учнів класу. При цьому важливо прищеплювати школярам культуру спілкування, розвивати вміння уважно слухати співрозмовника, призупиняти своє мовлення, погоджувати репліки з тим, що сказав співрозмовник, висловлювати критичне зауваження та ін. Ці вміння найкраще розвивати, використовуючи роботу в парах і групах, хоча вказівки про це в програмі немає.

У переліку умінь і навичок, якими мають оволодіти учні кожного класу, виділяється мовленнєва діяльність. З точки зору досліджуваної проблеми актуальними є вимоги щодо вдосконалення навичок говоріння (Змістова лінія «Взаємодіємо усно»), зокрема в 3 класі учень «уважно слухає репліки співрозмовника, уточнює почуте в діалозі»; «виявляє доброзичливе ставлення до думок інших» [12, с. 7]. В очікуваних результатах навчання здобувачів освіти за змістовою лінією «Взаємодіємо письмово» передбачено, що учень зможе обговорювати письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі, визначати позитивні характеристики [12, с. 8].

Таким чином, сучасні навчальні програми вказують на важливість використання роботи в парах і невеликих групах, її значення для розвитку усного мовлення.

Одна з вимог до сучасного підручника полягає в тому, щоб він не лише містив відповідний програмовий матеріал, а й пропонував певні технології його опрацювання. Розглянемо з цього погляду особливості підручника з української мови для 3 класу,

укладеного К. Понаморьовою і Л. Гайовою. Слід зазначити, що в ньому закладені можливості як для організації фронтальної, так і самостійної роботи учнів, певна увага приділяється парній та груповій діяльності. Наприклад, у вправі 3 пропонується пограти із сусідом / сусідкою по парті «Відлуння»: хтось вимовляє дзвінкий звук, а хтось відгукується, вимовляючи парний йому глухий [11, с. 10].

У вправі 5 учням необхідно взяти інтерв'ю у своїх однокласників / однокласниць за поданими запитаннями [11, с. 14]:

1. Яку назву має гора?
2. Де вона розташована?
3. Яка її висота?
4. Як на неї можна піднятися?

На сторінці 40 (вправа 2, 3) автори підручника пропонують разом з однокласниками / однокласницями розглянути світлину й поміркувати, що це може бути. Зіставити свої міркування з текстом і з'ясувати, чи мали вони рацію.

Також автори підручника пропонують учням попрацювати в парі: змініть форму поданих слів і доберіть до них спільнокореневі слова. Запишіть їх за зразком.

Зразок: хата – хату – хатній.

- оборона – ...
- ворог – ...
- перемога – ...

У підручнику пропонуються вправи, які можна виконувати в парі чи групі, хоч автори підручника на це не вказують. Наприклад:

1. Допоможи Родзинці утворити віл поданих слів спільнокореневі за допомогою суфіксів. Познач закінчення, корінь і суфікс: дуб, груша, береза, верба, слива, клен, ялина (вправа 1 на с. 65).

2. Разом з однокласниками / однокласницями пригадайте і запишіть числівники з апострофом. Поділіть їх на склади для переносу.

3. Разом із сусідом / сусідкою по парті позмагайтеся, хто більше утворить числівників, які закінчуються на – надцять. Запиши свої слова. Постав наголос (вправа 6 на с. 105).

4. Прочитай діалог. Що в ньому пропущено? Спиши діалог, поставивши розділові знаки (вправа 5 на с. 130).

- Мамо ти любиш казки
- Люблю Данилку
- А хочеш мамо я розкажу тобі невеличку казку
- Дуже хочу синку
- Жила собі чашка з молоком, а я її розбив
- Ну й не весела в тебе казка Данилку

Разом з однокласником / однокласницею розіграйте сценку за діалогом з попереднього завдання (вправа 6 на С. 130).

5. Разом з однокласниками / однокласницями розгляньте світлину. Поміркуйте, що усявлює цей пам'ятник (вправа 5 на с. 137).

Отже, у підручниках з української мови для початкової школи є деякі рекомендації щодо використання парної та групової роботи, проте вони є недостатньо конкретними. Для виконання такої роботи, учителям доводиться самостійно знаходити відповідні вправи та завдання, які дозволяють учням ефективно працювати в парі. Варто зазначити, що більшість завдань розраховані на виконання з сусідом по парті, що обмежує можливості організації парної роботи.

Отже, вивчивши наукову літературу та вимоги програм з цієї проблеми, ми дійшли висновку, що одним з найбільш ефективних методів організації навчального процесу для розвитку особистості учнів є робота в парі. На уроках початкової школи використання цієї технології є дуже важливим. Під час роботи в парі порівняно з традиційним методом навчання кожен учень отримує можливість говорити, ділитися ідеями з партнером, вільно спілкуватися та опановувати нові знання.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Удосконалення мовленнєвої діяльності молодших школярів на сучасному етапі зумовлюється передусім зростаючими соціальними потребами в особистості з високою мовленнєвою культурою, яка може вільно користуватися мовними засобами в різноманітних комунікативних ситуаціях. Робота в парі є ефективним способом поліпшення діалогічного мовлення учнів, розвитку інтонаційних навичок та умінь, зв'язного мовлення, що проявляється не лише на уроках, а й у спілкуванні з рідними та друзями, сприяє формуванню культури мовленнєвої поведінки.

Проведене нами дослідження не вичерпує всіх аспектів заявленої проблеми. Подальших наукових розвідок потребують організаційно-педагогічні аспекти роботи в парі молодших школярів на основі впровадження європейського досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Бондар Л. В. (2001). Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наук. праць. Спільна учбова робота молодших школярів як фактор інтелектуального розвитку. Київ, 220-225.
- [2] Бондарчук О. (2005). Діалогічне мовлення. 3 клас. Тернопіль: Підручники і посібники.
- [3] Бородій Д. І. (1998). Організація вчителями спільно-розподіленої учбової діяльності (Груповою роботою учнів). Практична психологія та соціальна робота, 6-7, 21-24.
- [4] Скрипченко О. В. (2007). Вікова і педагогічна психологія: навч. пос. для студ. вищ. навч. закладів (2-е вид.). Київ.
- [5] Кузьміна О. В. (2002). Диференційоване навчання в умовах групової форми навчальної діяльності учнів початкових класів (Автореф. дис. канд. пед. наук). Харків.
- [6] Лазаренко Н. І. & Колеснік К. А. (2021). Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Впровадження технології групової діяльності в контексті ігрового підходу організації освітнього процесу дітей дошкільного віку. Вінниця: ВДПУ, 24-28.
- [7] Лапшина І. & Комарівська Н. (2019). Інноваційні технології в дошкільній освіті. Використання елементів сучасних інноваційних технологій у формуванні інтересу до дитячої літератури у дітей дошкільного віку (С. 85-87). ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».
- [8] М'ясоїд П. А. (2000). Загальна психологія. Київ: Вища школа.
- [9] Бібік Н. (2017). Нова українська школа: посібник для вчителя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плєяди».
- [10] Салтовська В. (20005). Використання інтерактивних методів навчання на уроках розвитку мовлення. Рідна школа, 3, 16-18.
- [11] Понаморьова К.І. & Гайова Л. А. (2020). Українська мова та читання: підручн. для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах). Частина 1. Київ: УОВЦ «Оріон».
- [12] Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. Взято з <https://bit.ly/3FEpGeK>.

PSYCHOLOGICAL AND DIDACTIC FUNDAMENTALS OF WORK IN A COUPLE OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE PROCESS OF MASTERING THE UKRAINIAN LANGUAGE

Komarivska Nadiia Olehivna

Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Associate Professor of the Department of Primary Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-9538-4048
n.komarivska@gmail.com

Kolesnik Kateryna Anatoliivna

doctor of philosophy, Ph.D, Senior Lecturer of the Department of Preschool Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-8928-4377
katrinkolesnik1@gmail.com

Shikirinskaya Alexandra Vasylivna

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph. D.), Associate Professor of the Department of Preschool Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-6507-341X
o.v.shikirinska@gmail.com

Oliynyk Natalia Anatoliivna

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph. D.), Associate Professor of the Department of Primary Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-9340-4378
natalia.oliinuk0480@gmail.com

Abstract. The article reveals the psychological and pedagogical features of the organization of the process of language learning by younger students. The authors are convinced that one of the forms of group learning activities of students, which has significant didactic potential, is pair work. Researchers believe that it is worth starting with the use of interactive learning technologies in primary school, while it is important to take into account the psychological characteristics of primary school students and their level of willingness to communicate and cooperate. Pair work can be used to achieve any didactic goal: learning, consolidation, testing knowledge. This form of work promotes the development of communication skills, the ability to express themselves, persuade, engage in dialogue, discussion. Working in pairs effectively helps to increase the level of development of dialogic speech of students; improving intonation skills and abilities; development of coherent speech, which is reflected not only in lessons, but also in communication with family and friends; develops a culture of speech behavior. Such cooperation does not allow to evade the task. It is important to take into account the psychological characteristics of elementary school students and their level of readiness for communication and cooperation. The authors of the article emphasize that a necessary condition for the successful work of students in a cooperation group is the possession of collective work skills. This form of work is available to schoolchildren, even younger ones, as it contributes not only to a deeper assimilation of educational material, but also to such a mental development as self-evaluation, theoretical thinking, reflection of activity. It is important to take into account the psychological characteristics of elementary school students and their level of readiness for communication and cooperation.

Key words: psychological and pedagogical features, pair work, primary school, junior schoolchildren, Ukrainian language, speech development.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Bondar L. V. (2001). Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii : zbirnyk nauk. prats. Spilna uchbova robota molodshykh shkoliariv yak faktor intelektualnoho rozvytku. Kyiv, 220-225.
- [2] Bondarchuk O. (2005). Dialohichne movlennia. 3 klas. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky.
- [3] Borodii D. I. (1998). Orhanizatsiia vchyteliamy spilno-rozpodilenoj uchbovoj diialnosti (Hrupova robota uchniv). Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota, 6-7, 21-24.
- [4] Skrypchenko O. V. (2007). Vikova i pedahohichna psykholohiia: navch. pos. dlia stud. vyshch. navch. zakladiv (2-e vyd.). Kyiv.
- [5] Kuzmina O. V. (2002). Dyferentsiirovane navchannia v umovakh hrupovoi formy navchalnoi diialnosti uchniv pochatkovykh klasiv (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Kharkiv.